

Editorial

Ο θεσμός της μονιμότητας των δημόσιων υπαλλήλων, τον οποίο αγαπούν να μισούν οι νεοφιλελεύθεροι, δεν είναι επινόηση της Αριστεράς, αλλά του Φιλελευθερισμού. Εκθειάζοντας το μοντέλο οργάνωσης της Παρισινής Κομμούνας, στο έργο του *Ο εμφύλιος πόλεμος στη Γαλλία*, ο Κ. Marx κάνει λόγο για δημόσιους υπαλλήλους που είναι αιρετοί, υπεύθυνοι και ανακλητοί, δηλαδή δεν διαθέτουν το προνόμιο της μονιμότητας. Ο μόνιμος δημόσιος υπάλληλος είναι πρωταγωνιστής της φιλελεύθερης και επαγγελματικά οργανωμένης δημόσιας διοίκησης του σύγχρονου κράτους. Αυτή τη δημόσια διοίκηση εγκωμιάζει ο Μ. Weber, στο κείμενό του *Η πολιτική ως επάγγελμα*, επικρίνοντας την ερασιτεχνική διοίκηση μέσω λεηλατικών πολιτικών που επικρατούσε στις Ηνωμένες Πολιτείες πριν τη Civil Service Reform (1883) και «ανάλογα με τα αποτελέσματα των προεδρικών εκλογών κατέληγε στην αλλαγή εκατοντάδων χιλιάδων υπαλλήλων, μέχρι ακόμα και των ταχυδρόμων, και δεν γνώριζε διόλου τον μόνιμο επαγγελματία δημόσιο υπάλληλο».

Εντούτοις, εδώ και αρκετά χρόνια, η μονιμότητα των δημόσιων υπαλλήλων παρουσιάζεται, λίγο ή πολύ, σαν ένα αριστερό *totem*. Συνεπαρμένοι από τον νεοφιλελεύθερο ριζοσπαστισμό, πολλοί φιλελεύθεροι μοιάζουν να έχουν λησμονήσει τις καταβολές τους και να αδιαφορούν για τις παραδόσεις τους· κάπως σαν τον σημερινό Πρωθυπουργό της Ελλάδας, ο οποίος, ενώ μάλλον κατατάσσει τον εαυτό του στον φιλελεύθερο χώρο σκέψης και πολιτικής δράσης, αναρριχήθηκε στις κορυφές της κεντρικής πολιτικής σκηνής με το προσωνύμιο του ανθρώπου που θα έβγαζε τη δημόσια διοίκηση από το τέλμα της, αναδιατάσσοντας το έμπυχο δυναμικό της μέσω απολύσεων. Πρόκειται για μια μεταστροφή της ιδεολογικής και πολιτικής ατζέντας του ευρύτερου φάσματος της Δεξιάς, η οποία είχε σημειωθεί νωρίτερα σε άλλα κράτη εξαιτίας της ανόδου του νεοφιλελευθερισμού. Η συρρίκνωση του δημόσιου τομέα υπήρξε κεντρικό πρόταγμα της Κυβέρνησης της Μ. Thatcher και οδήγησε σε ριζικές μεταβολές της αγγλικής κοινωνίας που ο J. Coe αφηγήθηκε με καθηλωτική ζωντάνια στα έργα του. Καθώς, όμως, στις περισσότερες περιπτώσεις, η κατάργηση του θεσμού της μονιμότητας συνδεόταν με την αυθαίρετη άλωση της δημόσιας διοίκησης από τους ιδιώτες, ήταν και παραμένει πολύ βολικό η μονιμότητα των δημόσιων υπαλλήλων να προβάλλεται σαν μια ξεπερασμένη αριστερή μεθόδευση.

Η δεύτερη μεγάλη παρερμηνεία που διαδίδεται, τα τελευταία χρόνια, εξίσου εσκεμμένα από τους ίδιους κύκλους, ιδίως στη Χώρα μας, έχει να κάνει με την

αβάσιμη ταύτιση της μονιμότητας με την ισοβιότητα. Η μονιμότητα περιγράφεται σαν ένα σύνολο υπερπολύτιμων προνομίων του δημόσιου υπαλλήλου που καθιστούν τάχα ανέφικτη την απόλυσή του. Βέβαια, η άποψη ότι η μονιμότητα είναι πολύ σημαντική δεν είναι εσφαλμένη ούτε αποτελεί ιδιαιτερότητα της ελληνικής κοινής γνώμης. Αρκεί να θυμηθεί κανείς την ιταλική κινηματογραφική κωμωδία *Quo Vado?*, η οποία έσπασε ταμεία το 2016, με τον ξεκαρδιστικό Ch. Zalone να υποδύεται έναν δημόσιο υπάλληλο από την Απουλία που, για να προφυλάξει τη μονιμότητά του, υπέμεινε διάφορες μεταθέσεις του, ακόμη και μία που τον έστειλε στον αρκτικό κύκλο. Ωστόσο, η μονιμότητα δεν αποκλείει την απόλυση, αφού, σύμφωνα με το άρθρο 103 του ελληνικού Συντάγματος, κάθε υπάλληλος είναι μόνιμος μόνον εφόσον εξακολουθεί να υπάρχει η οργανική του θέση, η οποία μπορεί να καταργηθεί αν δεν συντρέχει πλέον σχετική πάγια υπηρεσιακή ανάγκη. Εξάλλου, οι δημόσιοι υπάλληλοι μπορεί να απολυθούν και για άλλους λόγους, όπως, για παράδειγμα, λόγω ανεπάρκειας· απλώς η απόλυσή τους για κάποιον τέτοιο λόγο δεν επιτρέπεται να γίνει αυθαίρετα.

Παρερμηνείες σαν τις παραπάνω ευδοκιμούν εύκολα, όταν το κράτος αντιμετωπίζεται σαν εταιρία και η διοίκησή του οργανώνεται με όρους επιχειρηματικού *management*. Οι ιστορικές καταβολές και το αληθινό πνεύμα των νομικών θεσμών αλλοιώνονται όχι μόνο στον δημόσιο αλλά και στον επιστημονικό διάλογο. Στην μεν κοινωνία των πολιτών καλλιεργείται η πεποίθηση ότι η έκθεση όλων των εργαζόμενων στην όποια μορφής εργοδοτική αυθαιρεσία αποτελεί μια δίκαιη, εξισωτική και αποδοτική πολιτική, στη δε νομική επιστήμη τη θέση των θεμελιωδών κανόνων και αρχών παίρνουν επιθετικοί ερμηνευτικοί ελιγμοί που βασίζονται σε συνεπειοκρατικά επιχειρήματα αμφίβολης τεκμηρίωσης.

Ο Θωμάς Ψήμματος υποστηρίζει, στη μελέτη του, ότι η αρχή της μονιμότητας των δημόσιων υπαλλήλων αποτελεί θεσμική εγγύηση του κράτους δικαίου και, ως εκ τούτου, σιωπηρό -ουσιαστικό- όριο της συνταγματικής αναθεώρησης. Ο συγγραφέας παρουσιάζει, καταρχάς, την εξέλιξη τόσο της συνταγματικής κατοχύρωσης της μονιμότητας από το 1911 όσο και της σχετικής νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Στη συνέχεια, αναλύει τις ειδικότερες διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα και καταγράφει τους λόγους λύσης της υπαλληλικής σχέσης. Στο τρίτο μέρος, συνδέει την αρχή της μονιμότητας με τη νομιμότητα της διοικητικής δράσης, το κράτος δικαίου και τη διάκριση των εξουσιών. Στο τελευταίο μέρος της μελέτης του, εντάσσει την αμφισβήτηση της μονιμότητας στη μεγάλη εικόνα της προϊούσας τάσης για ιδιωτικοποίηση της δημόσιας υπηρεσίας. Ο Ψήμματος θεωρεί ότι «[σ]το κρισιακό κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον της νεοφιλελεύθερης

μεταδημοκρατίας ελλοχεύει, σε διόλου αμελητέο βαθμό, ο κίνδυνος να αξιοποιηθεί η “επανακαθορισμένη” αρχή της μονιμότητας ως δούρειος ίππος για την ανάθεση αρμοδιοτήτων των δημόσιων υπηρεσιών σε ιδιώτες.». Εκτός των άλλων, μια τέτοια εξέλιξη θα εντείνει, κατά τον συγγραφέα, «τα φαινόμενα πελατειασμού και κομματοκρατίας κατά την παροχή δημόσιων υπηρεσιών, διαπλέκοντας τη διαφθορά των -ολοένα και πιο απαξιωμένων- δημόσιων φορέων εξουσίας και των -ολοένα και πιο αχαλίνωτων- ιδιωτικών φορέων κυριάρχησης.».